

Lokal planering i Landsbygdsstrategin och propositionen om PBL

Ge de lokala utvecklingsgrupperna utrymme och status i samhällsstrukturen och planeringen!

Den moderna Byarörelsen, som växt fram sedan slutet av 1980-talet, består idag av cirka 4 500 lokala utvecklingsgrupper spridda över landet. Grupperna svarar för helheten lokalt i bygden under den kommunala nivån. De representerar den lokala allmännyttan och är ett mellanting mellan en lokal förening och en liten kommun. Grupperna utvecklar företagssamma och hållbara bygder. De är en viktig resurs i omställningen till ett hållbart samhälle. De vitaliserar demokratin, stärker ekonomin och ger tillväxt i hela Sverige. Mer än 3 miljoner människor berörs av gruppernas arbete och de satsar 1,5 miljarder kronor per år i eget kapital och arbete.

Stärk den lokala demokratin!

Det är dags att statsmakterna nu lyfter fram den lokala samhällsnivån och ger de lokala utvecklingsgrupperna utrymme och status. Deras funktion motiverar en särställning i samhällsstrukturen – en första samhällsnivå närmast medborgarna. Det folkliga engagemang som grupperna mobiliserar och koordinerar är en betydande kraft för samhällsutvecklingen. Grupperna står för deltagardemokratin och de politiska partierna för den representativa demokratin.

De lokala utvecklingsgrupperna måste ges förutsättningar att ta ett rejält ansvar för det som rör den egna bygden. Det innebär också att de ska ges bästa möjliga förutsättningar att förverkliga lokala idéer och att ta initiativ. Mycket kan genomföras av egen kraft, men ofta är genomförandet beroende på samarbete med myndigheter, organisationer eller företag. Genom att utveckla en dialog mellan främst kommunen och de lokala grupperna och ge medborgarna möjligheter att själva påverka sin livssituation får den lokala demokratin ett verkligt innehåll som stämmer överens med människors krav på inflytande i dag.

Det lönar sig

Att engagera medborgarna och göra dem medansvariga för att lösa de gemensamma problemen kan vara en förutsättning för att komma till rätta med kommunernas ekonomiska problem. Service och verksamheter som anpassas till de verkliga lokala behoven och där lösningarna bygger på lokala förutsättningar utvecklade i samverkan med dem som är berörda, är ett villkor för att kommunen skall kunna fortsätta bedriva en verksamhet med kvalitet med krympande ekonomiska resurser. Ett bra samarbete mellan kommunen och grupperna sparar kraft och bidrar till utvecklingen inom många områden.

Utveckla samspelet mellan utvecklingsgrupper och kommunen

”Byapolitik” handlar om att stärka människors inflytande över utvecklingen i den egna bygden och utveckla samspelet mellan de aktiva bygderna och kommunen. Demokratiska processer har de senaste decennierna på olika sätt stimulerats för att tillvarata engagemanget. Kommunerna har valt olika vägar och metoder att arbeta tillsammans med de lokala grupperna. En del kommuner har nöjt sig med att mer tillfälligt engagera de närmast berörda utvecklingsgrupperna. I de kommuner som kommit längst har dialogen mellan kommun och utvecklingsgrupper lett till att kommunen ändrat både arbetssätt och organisation. Detta till stort gagn för den kommunala demokratin och det medborgerliga engagemanget. Det här samspelet måste ständigt vidareutvecklas.

Skapa initiativrätt för de lokala grupperna.

Stärk utvecklingsgruppernas inflytande och påverkan på de kommunala beslutsprocesserna genom en särskild ”lokal initiativrätt”. Markera initiativrätten inom den kommunala planeringen. Kommunerna ska vara skyldiga att svara upp emot initiativ från de lokala grupperna om fördjupade översiktsplaner och liknande planer. De lokala grupperna ska ha tydlig och formell status när översiktsplaner och utvecklingsplaner tas fram på kommunal och regional nivå.

Förenkla och underlätta planeringen

Den kommunala översiktsplaneringen är avsedd att utgöra ett verktyg för en hållbar utveckling inom kommunen. Framförallt små kommuner med knappa planeringsresurser har svårt att orka med att arbeta igenom sina översiktsplaner på ett sätt som fullt ut nyttjar det tillgängliga kunskapsunderlaget. Planeringen får ofta inriktas på de lite större orterna, medan landsbygden behandlas mera summariskt. Därtill kommer att den översiktliga planeringen i många små kommuner upplevts snarare som en pålaga än som ett medel för att främja en önskad utveckling. Genom de ändringar i PBL som trädde i kraft den 1 januari 2008 finns det större möjligheter att komplettera en översiktsplan genom fördjupningar och tillägg utan att göra om hela översiktsplanen.

Strandskyddet och vindkraften

Strandskyddet är på väg att förändras så att större hänsyn tas till de lokala förhållandena. Det är bra. Vindkraften byggs nu ut i rask takt över hela landet, även i skogsbygderna. Det ger ett visst ekonomiskt tillskott i de bygder som berörs men innebär också ett intrång i livsmiljön för dem som bor där. Den ekonomiska återbäringen bör vara större och garanterad till ett visst minimibelopp och de boende bör få mer att säga till om i etableringen av kraftverken. En formell position i den fysiska planeringen för de lokala utvecklingsgrupperna ger de närmast berörda människorna ett ökat inflytande över både strandskyddet och vindkraftutbyggnaden. Det stimulerar ett medborgerligt engagemang och stärker demokratin.

Landsbygdsstrategin

Regeringen ska presentera sin Landsbygdsstrategi i slutet på februari. Där bör redovisas tydliga ambitioner om ett stärkt lokalt inflytande över planeringen och rekommendationer om hur det ska förverkligas.

Vårens proposition

Regeringen har för avsikt att lägga en proposition om Plan- och bygglagen under våren. Det är rätt tillfälle att konkretisera förslagen om de lokala utvecklingsgruppernas status.

Stimulera kommunerna

Det är angeläget att stimulera kommunerna att tillsammans med de lokala grupperna utveckla en strategisk lokal planering för landsbygden med förankring i kommunernas övergripande visioner och strategier. För att få genomslag för det nya synsättet bör aktiva kommuner engageras i ett landsomfattande utvecklingsprojekt som visar på kommunnyttan av ett aktivt samarbete. Ett sådant projekt bör ledas av Boverket och genomföras tillsammans med SKL, Småkom, Landsbygdsnätverket och Hela Sverige ska leva. Boverket har redan tilldelats särskilda utbildningsresurser för att följa upp de ändringar i PBL som genomfördes för ett år sedan.

Staffan Bond